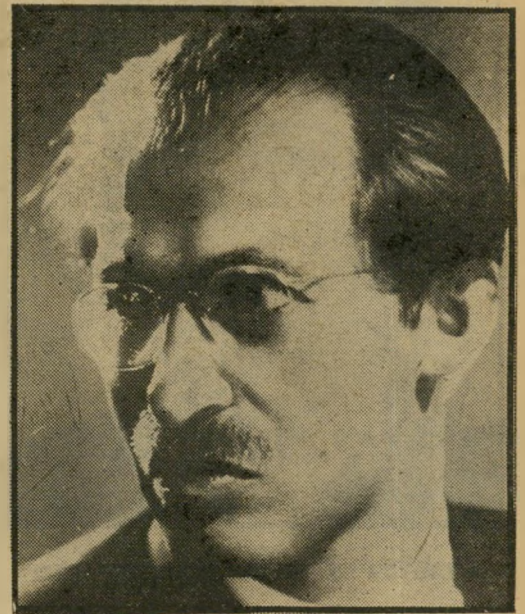

(המשך מעמוד 29)

הבריטית, שעונתה ושלחה אותם לכלא באפריקה. אם נמנע הדבר, יש לזקוף זאת באופן בילעדי לזכותו של בגין. הדבר הצריך מוטיבציה גבוהה מאד, מעין קנאות לאומית שביטלה את הקנאות האירגונית. הוא גם הצריך התאפקות רבה וסבלנות — תכונות שציינו את בגין תמיד. ילין-מור, שעמד בראש לח"י, הודיע באותם ימים לראשי ההגנה שאם יתכלול ללוחמי לח"י, יתגוננו אלה בכוח הנשק. בגין לא הרשה מעולם למסור הודעה כזאת מטעם אצ"ל.

על רקע זה נמתחה על בגין ביקורת לא-מעטה, גם מצד ראשי, הליגה למען פלשתינה חופשית" באמריקה (בגין תבע לשנות את השם האנגלי ל"ליגה למען ארץ-ישראל חופשית", או לפחות, למען פלשתינה יהודית חופשית", אך נענה בסירוב). נטען כי בגין העלה למעשה את יריבו, ברנורין, לשלטון, וכי אצ"ל הפך עצמו ל"סוכנות היריית של הסוכנות היהודית". לבגין זה לא היה איכפת. הוא לא רצה להגיע לשלטון בכוח. לנגד עיניו עמדה הדוגמה של גאריבאלדי, שדגל בהקמת רפובליקה איטלקית, אך שהשלים עם מיסטר מלוכני, כאשר נוכח לדעת שזה מקל על איחודה של איטליה.

העליה מהמחתרת: בגין 1948

בסוף הדרך בא הישגו הגדול הרביעי: העליה מן המחתרת והפיכת אצ"ל למפלגה פוליטית.

מסע האופנועים

הציבור בארץ ראה את בגין לראשונה כאשר עלה מן המחתרת. הוא התבונן בו בסקרנות. את הנאום הגדול ביום הכרות המדינה — שבו נתן הכשר לממשלת בן-גוריון למרות שהוא עצמו, והמחנה הרוויזיוניסטי כולו, לא שותפו בה — שידר עדיין ברדיו של המחתרת. גם את "נאום הבכי" שידר ברדיו. אך לאחר מכן ראו אורחי ישראל נואם מן המירפסת בכיכר מוגרבי בתל-אביב, ובקולנוע גורדינה הסמוך. הם ראו גבר משופם, ממושקף, נואם מלהיב, בעל פאתוס שכבר לא היה מקובל בארץ. בניגוד לז'בוטינסקי, שמיעט מאוד בתנועות בשעת נאום, השתמש בגין בתנועות ירידים בתדירות.

את ההתרשמות הראשונה מבגין שלאחר-המחתרת תיאר מתבונן מאומן: הסופר-העיתונאי ארתור קסטלר. הוא פגש את בגין לראשונה במחתרת, אך באותה פגישה ישבו השניים בחדר אפל, כשרק הקצוות הבודעים של הסיגריות (שהדלקו בחדר אחר) נראו בחושך. כשראה לראשונה את פגיו של בגין, בפגישה שניה, כתב קסטלר: "מתוך שדנתי (בעת הפגישה המחתרתית) לפי קולו, שבא מעבר לשולחן באפלה, דימייתי בנפשי שבעל הקול הוא גבהיקומה, שפניו כפני סגפן והבעתן אומרת קנאות. למעשה הוא נמוך-קומה למדי, רזה, חלש. קצירי-ואי עד מאד, בעל פני מורה צעיר, מעודנים ורציניים... טבעו הוא מין אייגמישות שמתוך ביטחון-עצמי, המייחדת לאנשים שהגיעו לכלל התפסרות עם ביישנותם. הוא מדבר בשיקול-הדעת, וללא קנאות, ממש כשם שתעמולתו היא נמלצת ומסוערת.

"הוא לובש בגדים בלתי-מתאימים ולמעשה ממידי... ויש לו קסם הפרידה-לוחית."

בספר שכתב באותה תקופה, המודד, דיבר בגין פעמים אחדות, ספק בהלצה, ספק ברצינות, על הופעתו החיצונית. בית הוא הגדיר את עצמו כאיש מכוער. המפלגה החדשה וכתה ב-14 מנדטים בבחירות לכנסת הראשונה (שרידי הרוויזיוניסטים הלכו ברשימה נפרדת, יריבה, ונחלו כישלון חרוץ. בראשם עמד שר-הבריאות הנוכחי, אליעזר שוויטסק).

אחרי ההישג שבעצם הקמת המפלגה, בא הישגו החמישי הגדול של בגין, שנמשך 29 שנים: כישרונו לתיאור זמנהיג הבלתי-מעורער שלה, למרות שלא הצליח

להגיע לשלטון בשמונה מערכות-בחירות רצופות. נדמה שזהו הישג שאין לו תקדימים רבים במדינות שיש בהן בחירות דמוקרטיות.

הציבור הישראלי עדיין לא היה בשל למנהיג לאומני קיצוני, איש הימין. הוא פחד ממנחם בגין, מדי פעם סיפק בגין עצמו חומר-דלק לפחד זה.

נאומיו מעל מירפסת לפני רבבות אהדים עוררו אסוציאציות עם מוסוליני, שנאם ממירפסת "פאלאצו ונציה".

בעת הוויכוח הגדול על השילומים השמיע לפני התמור נים הנסערים נאומים שהתפרשו כקריאה גלוויה למרד. כאשר הסתערו הממונים המשולהבים על בגין הכנסת (הישן, ששכן במרכז ירושלים) וזנרקה אבן לתוך אולם-המליאה, נרתע הציבור.

ב-1959, כאשר ניבאו רבים ניצחון לבגין, אירעה תקלה אחרת. סידרו לו ארבע אסיפות בערב אחד בתל-אביב. היה צורך להעבירו ממקום למקום במהירות. יגאל גריפל, שהיה אחראי על המיבצע, הציב בראש השירה שני אוטנועים, כדי להקל על המעבר. רוכבי-אוטנוע

ידיים על החזה: ז'בוטינסקי נואם

ידיים בתנועה: בגין נואם (1949)

גלהבים מבני השכונות הצטרפו אליהם, וכך נוצרה שיירה גדולה של אופנועים רועשים, שנסעה לפני בגין. התמונה של "מסע האופנועים" עוררה אסוציאציות עם מנהיגים פאשיסטיים, ותרמה למפלת חרות בבחירות אלה (שבהם עלה מ-15 ל-17 מנדטים בלבד).

נראה כי בגין למד מוכן, שוב לא הופיע בליווי של אופנועים. כבר קודם לכן גידה את שפמו, וחדר מזנאום לפני ההמונים ממירפסת.

במרץ 1956 הכריז שמואל תמיר, שפרש מחרות וחזר אליה, על מרד נגד מנהיגותו של בגין. לרגע קט היה נדמה כי צירי ועידת-חרות יתמכו בו, אך היתה זו אשלייה גמורה. ברוב מוחץ ניתן עימו לבגין, ותמיר סולק.

הדבר השפיע קשות על בגין. במשך כמה ימים היה נראה כאדם שכור. האיש המערך נאמנות יותר מאשר כל תכונה אחרת אצל אנשיו, הוא פגיע ביותר כאשר קמים לו וריבים מביית.

נקודת המיפנה

המיפנה הגדול בסיכויי של בגין בא ב-1967, כאשר ריכז גמאל עבד-אל-נאצר את גייסותיו בסיני.

בגין היה אכול דאגה עמוקה, כרוב תושבי הארץ. הוא הציע למסור את השליטון ליריבו הגדול, זייד בן-גוריון, ממציא הסיסמה "בלי חרות ובלו מק"י". האיש שהגדירו עוד ארבע שנים לפני כן, במכתב לחיים גורי, כתלמידו של היטלר.

בשיא המשבר קמה ממשלת-הליכוד-הלאומי, ומנחם בגין הפך שר (בלי תפקי). היה זה צעד מכריע בדרך, כי לראשונה נשבר החרם של יורשי "היישוב המאורגן" על מנהיג "הפורשים".

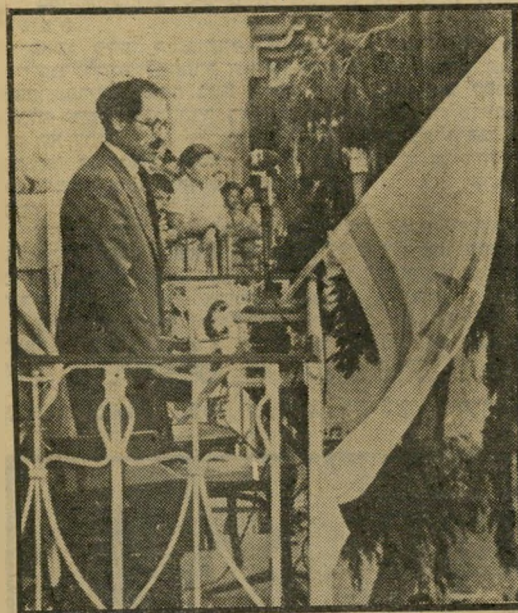
תנועת-החרות, ולבגין עצמו, הוענק דבר, שאין לו תחליף בחיים הפוליטיים: לגיטימיות.

בממשלה עשה בגין רושם עז על עמיתיו בהתנהגותו האחרת. הוא לא הדליף, הוא שמר על הכללים. הוא נהג בלויאליות. רבים מן הפחדים, שעורר במרוצת השנים, נמוגו.

חשוב יותר: נסתבר כי אין הבדל תהומי בין גישתו של בגין ובין גישתם של גולדה מאיר, משה דיין וחבריהם. ההבדל היה רק טאקטי, עניין של מידה וסיגנון, אך לא של מהות.

הממשלה למדה לסמוך על ניסוחיו של בגין בעת חיבור החלטות ומיסמכים חשובים. היא קיבלה ממנו את הגדרת השטחים הכבושים כ"נחלת אבותינו".

כאשר פרש בגין מן הממשלה, באוגוסט 1970, ביגלל

בגין נואם מעל מירפסת בירושלים

התנגדותו לקבלת יוזמת-רוג'רס לכינון הפסקת-אש, שכל-לה את המילה "ונסיגה", כבר היתה תודמיתו הציבורית שונה לחלוטין מזו שהיתה לו בהיכנסו אליה, שלוש שנים לפני כן.

המחסום הפסיכולוגי האחרון לעדייתו לשיד"י טון נשבר. השאר לא היה עוד אלא שאדה של זמן.

ביקור מלאך המוות

ע רב הניצחון כימעט שבא למנחם בגין מה שבא למשה רבנו — מוות על סף הארץ המובטחת.

במאוס 1977 ביקר בגין בארצות-הברית. יומיים לפני יציאתו לשם לקה בהרעלת קיבה, אך נסע בכל זאת. באחת התנתות בדרך, בעיר דטרויט, פקדה אותו ההרעלה שוב. אך הוא הכריח את עצמו להתגבר, המשיך במסע הנאומים. הוא מילא אחרי כל התחייבויותיו.

באחד הימים אחרי שובו, בשעה 08.30, קרא למוזכירו, יחיאל קדישאי, כדי להכתוב כמה מיכתבים, לפני הפגישות שנקבעו לו לאותו יום. הוא סיפר ליחיאל כי רופאו, אליהו לוריא, ביקש לבוא אליו. אחרי כתיבת המיכתבים נסע לבית-החולים, נבדק וחזר כעבור חצי שעה. הרופא החליט לאשפזו עוד באותו יום, לכמה ימי-בידקות, כדי לברר מדוע אינו מרגיש טוב. כשהתמהמה בגין, טילפן הרופא שוב, לוריא סידר לו חדר נפרד וטלפון, כדי שיוכל לעבוד, ביקשו לבוא מייד.

ביום החמישי בשבוע היה בגין צריך להיפגש בביתו עם משה דיין, בשעה 09.00. דיין נתבקש לבוא לביקור החולים, בשעה 12.00, כי בשעה היעודה נערך ביקור-הרופאים היומי. בעת השיחה עם דיין, כבר חש בגין ברע. מייד אחרי לכתו, לקה בהתקף-לב מאסיבי.

שעה אחרי צאתו של דיין כבר נמצא בגין בחדר-הטיפול-נמרץ.

שם אירע דבר אופייני. הושבה לידו אחות, שתביאה עימה ספר לקריאה. על בגין נאסר הדיבור. אך בגין אינו יכול להתעלם מאדם הנמצא לידו, בייחוד כשזוהי גברת, שהנימוס מחייב לגלגל עימה שיחה. כך התחיל לדבר עימה, התעניין במיפחתת-ההשתדל לשעשע אותה.

לאשתו ולבתו לא ניתן להיכנס לחדר. פן יזיק לו הדיבור עימן.

דבר התקף-הלב נשמר בסוד כמוס. הוא נחשף על-ידי צלם העולם הזה, שהסתנן למקום בפמליית בנו של "רב האסירים" האגודתי, אריה לוינ, בגין ישב בכסא, לפי